

Однак самого ремарківського конфлікту авторам відтворити не вдалося. Хоча російські реалії нібито до того підштовхують: з одного боку, в Росії маємо «втрачене покоління» — так само, як герої Ремарка поверталися з Першої світової війни, поверталися у світ, який війну не пережив, солдати-афганці. Герої роману жили в Німеччині, де, незважаючи на потрясіння, яке викликала Перша світова війна, росли ідеї фашистського реваншу, і саме «втрачене покоління», яке зрозуміло жах, безглуздя і розмах сучасних воєн, всіма силами ненавиділо фашизм, проти якого було фактично безсилим.

Сучасна Росія після афганської розв'язала чеченську війну, одну, а потім іншу — до перемоги. Що відчували б сьогоднішні ремарківські герої в країні, де ростуть мілітаристські настрої, з якими си-

лами сьогодні б переживали свій, без сподівання на перемогу, конфлікт? За фільмом виявляється, що... знову з фашистами. Персонажі Суріна запекло борються з невеликою фашистською бандою, що напівлегально переховується в маленькому залізничному клубі й має добре заховану базу для тренувань... Вони у фільмі — єдина реальність сьогоднішньої Росії. Тому фільм, незважаючи на щирі акторські роботи А.Носика, А.Кравченка, А.Анужите, виглядає штучним, а в порівнянні з літературним першоджерелом, діалоги з якого відтворюються іноді буквально, — ні про що.

Метр радянського кіно Ігор Таланкін у фільмі «Незримий мандрівник» легалізував легенду про відхід із мирського життя і втечу до скиту імператора Олександра І. Непорушна камера і незвично довгі статичні кадри зосереджують всю увагу на величезній внутрішній роботі персонажа: осмислення тяжкого гріха вбивства батька, власної нездатності керувати країною, усвідомлення певного прокляття, коли своєю владою не вдалося здійснити жодного доброго починання. Акторський дует В.Ланового (імператор Олександр) та А.Демидової (імператриця Єлизавета) здійснює віртуозну роботу, в інтер'єрах одного будинку (високопрофесійна робота художника О.Боїма) граючи незримому подорож душі крізь власні гріхи й недосконалість до ідеї тотального покаяння.

На жаль, ідея покаяння влади, надзвичайно актуальна сьогодні, втілена засобами глибокого, навіть не філософського, а свого роду духовного кіно, так і залишиться привілеєм небагатьох глядачів, не зомбованих ритмами західних фільмів. Однак відродно, що російське кіно сьогодні ще може дозволити собі таку заплановану розкіш.

Три кінокомедії («Китайський сервіз», режисер В.Москаленко, «Любов зла...», режисер В.Зайкін, «Кадриль», режисер Титов) явно розраховані на успіх у глядачів продюсерськими проектами В.Меньшова, відомого ще за радянських часів своїми «касовими» стрічками. Фільми, перш за все, приваблюють «зірковим» акторським складом. Око сучасного глядача тішать вже самі прізвища О.Янковського, І.Муравйової, С.Садальського, О.Табакова, С.Любшина, Л.Поліщук, В.Теличкіної. Хоча фільм «Кадриль» не рятують навіть «зірки».

Та у кожному разі очевидно, що ці комедії зроблені в пошуковому руслі власне російського кіно, без специфічно західних сміхових атрибутів та форм.

Зараз у кіноконцерні «Мосфільм» готуються до виходу на екран фільми таких улюблених майстрів публіки як Г.Данелія, П.Лунгін, М.Досталь, В.Меньшов, Є.Матвеев, А.Сурикова. Дві стрічки завершує Е.Рязанов.

Чи скоро ми станемо свідками відродження (хоч і в значно менших, ніж у радянські часи, масштабах) авторського кіно в Росії, де живуть принципи «не німці», покаже час. Чекатимемо наступної зустрічі з «Мосфільмом».

Сергій Кудрявцев. Своє кіно.

М.: Дубль-Д, 1998.
— 496 с.

З далеких мандрів повернувшись...

У той час, як колеги по кінокритичному цехові повністю присвятили себе фестивалям, презентаціям і телешоу, Сергій Кудрявцев наполегливо публікує книги. Донедавна практично всі вони були присвячені зарубіжним фільмам. Та тепер вийшла в світ його перша книга про вітчизняний кінематограф.

До «Свого кіно» спеціальних книг про російський екран у Кудрявцева справді не було. Однак писав він про нього завжди. Про це свідчать роботи 70-80-х років, що увійшли до книги. Книга «Своє кіно» розбита автором на чотири розділи. У перший увійшло більше двохсот рецензій на вітчизняні фільми (багато з них були опубліковані раніше в столичній газеті «Екран і сцена»). У другій — творчі портрети відомих кінематографістів (А.Тарковського, С.Соловйова, Л.Дурова, М.Хуцієва, О.Абдрашитова і А.Міндадзе та ін.). В третій «зошит» автор включив статті, які стосуються різних проблем кінопроцесу. Заключну частину книги склали докладно вивірені списки лідерів вітчизняного кінопрокату і лауреатів різного роду фестивалів.

Вражає не тільки масштаб проробленої кінознавчої і кіноенциклопедичної роботи, але й багатогранність інтересів автора як кінокритика. Він працює в найрізноманітніших жанрах і формах. Від аналітичної статті — до іронічного есе. Від детальної рецензії — до компактної замітки. Його оцінки завжди доказові, а логіка аналізу переконлива й обґрунтована. Звичайно, можна не розділяти усі оцінки художньої якості фільмів, але в будь-якому разі читати книгу С.Кудрявцева цікаво.

Шкода, що інші відомі російські критики, що опублікували в пресі сотні рецензій на російські фільми, за незначними винятками, так і не змогли зібрати їх у авторські збірники, які б мали попит серед вдумливих прихильників «десятої музи».